

Villa Smolt As
Moltuvegen 434
6076 MOLTUSTRANDA

Trondheim, 29.10.2020

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2020/12110

Saksbehandler:
Heidi Hansen

Vedtak om avslag på søknad om tillatelse til innførsel av 2 millioner rogn av regnbueørret fra USA

Miljødirektoratet avslår søknad fra Villa Smolt AS om tillatelse til innførsel av to millioner rogn av anadrom regnbueørret (*Oncorhynchus mykiss*) fra USA for produksjon i settefiskanlegg i Herøy kommune i Møre og Romsdal.

Miljødirektoratet anser at omsøkte innførsel vil medføre økt risiko for at regnbueørret kan etablere seg i norsk natur.

Søknaden

Vi viser til søknad, datert 3.9.2020, fra Villa Smolt AS ved Arne Geirulv, om tillatelse til innførsel av 2 millioner rogn av regnbueørret (*Oncorhynchus mykiss*) fra Trout Lodge inc. i USA til Norge. Trout Lodge ligger i staten Washington på USAs vestkyst. Ifølge søknaden er regnbueørretrognene fra anadrom regnbueørret (steelhead trout) og "all female 2n". Rognen skal klekkes i Villa Smolts landbaserte settefiskanlegg (konsesjonsnummer M-HØ-15, lokalitetsnummer 12325) i Herøy kommune i Møre og Romsdal, for så og eksporteres til Russland sommeren 2021. Villa Smolt AS er et heleid datterselskap av det russiske oppdrettsselskapet Russian Aquaculture, og skal levere både laks og regnbueørret til dem i 2021. Søker opplyser at anlegget drives som gjennomstrømningsanlegg i første fase, deretter som RAS-anlegg fra ca. 10 gram stor fisk og oppover. Søker har vedlagt dokumentasjon på at anlegget har gjennomført alle tiltak som fiskerimyndighetene krever for i størst mulig grad å hindre at fisk skal rømme. Vedlagt søknaden er en virusanalyse som vil følge med en eventuell import.

Søker opplyser at de opprinnelig hadde bestilt rogn av regnbueørret fra AquaGen i Norge, men på grunn av sykdom hos AquaGen sin stamfisk kan de ikke levere som planlagt. Søker opplyser videre at de har forsøkt å finne andre leverandører i Norge, men at det kun er Trout Lodge i USA som på nåværende tidspunkt kan levere rogn i ønsket stadium. Søker har på forespørsel ikke kunnet dokumentere eventuelle genetiske forskjeller eller likheter mellom regnbueørret som brukes til oppdrett i Norge i dag og regnbueørreten fra Trout Lodge.

Tidsrommet for planlagt innførsel er 01.11. til 31.12.2020.

Det rettslige grunnlaget

Etter forskrift av 19. juni 2015 om fremmede organismer (forskriften) § 6, kreves det tillatelse for innførsel av levende eller levedyktige organismer, herunder rogn av regnbueørret. Forskriften er hjemlet i § 29 i lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), som sier at levende eller levedyktige organismer kun kan importeres til Norge med tillatelse fra myndigheten etter denne loven.

Formålet med forskriften er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1.

Miljødirektoratet kan, etter søknad, gi tillatelse til innførsel av rogn av regnbueørret. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er lagt til grunn som retningslinjer i vurderingen, jf. naturmangfoldloven § 7. Ved vurderingen av søknaden skal det særlig legges vekt på om den omsøkte organismen og eventuelle følgeorganismer kan medføre risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 6 andre ledd. I vurderingen skal det foretas en avveining mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldloven § 14. Det kan ikke gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at innførselen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfoldet, jf. forskriften § 6 andre ledd. Vurderingen av om det skal gis tillatelse skal ikke omfatte hensyn til dyrehelse som ivaretas av matloven, jf. naturmangfoldloven § 32 tredje ledd.

Kunnskapsgrunnlaget om regnbueørret (*Oncorhynchus mykiss*)

Regnbueørret er en stillehavslaks som finnes naturlig utbredt på vestkysten av Nord-Amerika, både som stasjonær form i ferskvann, og som sjøvandrende eller anadrom form (steelhead trout).

Regnbueørret er en fremmed art i Norge som ble introdusert til landet tidlig på 1900-tallet.

Regnbueørret er av verdens naturvernunion (IUCN) listet som en av verdens 100 mest invaderende arter. I Artsdatabanken sin Fremmedartsliste (2018) er regnbueørret vurdert som en art med høy risiko for negativ påvirkning på norsk natur på grunn av det store invasjonspotensialet den har.

Regnbueørreten stiller ikke like store krav til rent vann og vanntemperatur som for eksempel ørret (*Salmo trutta*) og laks (*Salmo salar*). Dette, i tillegg til at den har en hurtig vekst, gjorde at den ble en populær fisk som ble mye brukt blant annet i dambruk i Europa.

I Europa startet oppdrett av regnbueørret i Danmark i 1890-årene. Sannsynligvis ble de første regnbueørretene i Norge importert som rogn fra Danmark i 1902. Formålet med importen har vært både matfiskoppdrett og utsetting for sportsfiske. Da lakse- og innlandsfiskloven trådte i kraft i 1993 ble det i § 8 innført et generelt krav om tillatelse for all import av levende anadrome laksefisk og innlandsfisk til Norge. Kravet om tillatelse ga miljøforvaltningen hjemmel til å regulere import ut fra andre økologiske vurderinger enn sykdomsfare, jf. Ot. prp. nr. 29 (1991-92) Om lov om laksefisk og innlandsfisk mv. Lakse- og innlandsfisksloven § 8 ble siden erstattet av naturmangfoldloven § 29 og forskrift om fremmede organismer. Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning)- har som ansvarlig myndighet for disse regelverkene gitt tillatelse til import av regnbueørret rogn fra Danmark som er opprinnelsen til regnbueørreten som produseres i Norge. Det har ikke blitt gitt tillatelse til innførsel av regnbueørret fra USA. Vi er heller ikke kjent med at det har blitt importert regnbueørret fra USA før 1993.

De siste ti årene har produksjonen av matfisk av regnbueørret, hovedsakelig i sjøbaserte anlegg, ligget i intervallet 50.000 til nesten 90.000 tonn fisk årlig. I dag antas det at oppdrettsstammene av regnbueørret i Norge har felles opphav, og mye tyder på at regnbueørreten som har blitt importert fra Danmark til Norge overveiende opprinnelig stammer fra McCloud River i California (NINA-oppdagsmelding 454).

Introduksjon av regnbueørret til Norge medførte etablering av selvreproduserende bestander i flere ferskvannslokaliteter. I tillegg er det rapportert om vellykket gyting og klekking av regnbueørret i flere anadrom vassdrag, men foreløpig er det ikke registrert anadrome vassdrag med permanent etablering av anadrom regnbueørret i Norge.

Unger av regnbueørret, laks og ørret er alle territoriehevdende i rennende vann, og lever av bunnlevende insekter og dyr fra land som driver med strømmen. Voksne regnbueørreter har en svært variert diett som kan omfatte alt fra større insekter, krepsdyr, mollusker, frosk, salamander og fisk. Regnbueørret er en tilpasningsdyktig generalist og konkurransesterk art som kan beite effektivt på en rekke byttedyr og slik sett kan ha negativ innvirkning på stedegne arters næringstilgang og habitatbruk. Det finnes flere eksempler på at predasjon fra regnbueørret har desimert, eller ført til fortrenging av stedegne fiskearter. Studier tyder på at regnbueørret som rømmer fra oppdrettsanlegg gradvis kan tilpasse seg næringstilbudet i naturen og konkurrere med laks og ørret, noe som vil kunne medføre redusert produksjon av disse artene. Undersøkelser av habitatbruk og fitnesssegenskaper hos unger av atlantisk laks (*Salmo salar*) i konkurranse med regnbueørret, både i naturlig og eksperimentelt miljø, har vist at laks i konkurranse med regnbueørret ble tvunget til å benytte marginale habitater, noe som medførte redusert produksjon, tilvekst og kondisjon. Regnbueørret gyter normalt i rennende vann og har overlappende preferanser med laks og sjøørret med hensyn til substrat, vannhastighet og vanddyp. Det er dokumentert, i filmopptak fra Arnaelven i Vestland, at regnbueørret kan grave opp gytegroper fra både laks og sjøørret.

Regnbueørreten er en viktig vektor for lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. I siste halvdel av 1980-tallet og utover 1990-tallet ble det nedlagt mye ressurser for å fjerne regnbueørret fra damoppdrett i innlandet, og fra de ferskvannslokalitetene hvor regnbueørret hadde etablert selvreproduserende bestander i forbindelse med bekjempelsen av lakseparasitten. Laksen i Drammeselva og Lierelva ble smittet av *G. salaris* fra regnbueørret som hadde rømt fra et oppdrettsanlegg i Tyrifjorden. Parasitten har siden spredd seg videre fra disse elvene til Sandeelva og Selvikelva i Vestfold og Telemark. Norske forvaltningsmyndigheter har fram til nå brukt over 1 milliard kroner i på å utrydde parasitten fra landets laksevassdrag.

Årlig observeres og fanges det rømt regnbueørret i vassdrag langs hele kysten, og antall rapporterte rømte regnbueørret til Fiskeridirektoratet har variert fra under 10 000 til over 300 000 individ de seneste årene. Erfaring viser at det også skjer rømming av oppdrettsfisk fra landbaserte oppdrettsanlegg som følge av menneskelig eller teknisk svikt, flom eller bevisst utsetting. Erfaring viser at det også skjer rømming fra brønnbåter i forbindelse med pumping inn og ut av båten og under frakt.

Enhver innførsel og utsetting vil medføre en økt risiko for etablering av regnbueørret i norske vassdrag. Erfaring har vist at arter som introduseres til områder utenfor sitt naturlige

utbredelsesområde før eller siden vil etablere seg bare de settes ut ofte nok, mange nok og at bestandene artene introduseres fra kommer fra rett geografisk område og har rett genetikk. Introduksjon av regnbueørret fra USA sin vestkyst til de store innsjøene på østsiden (hvor regnbueørret ikke forekommer naturlig) er et eksempel på dette.

Et annet eksempel er Russland sin introduksjon av pukkellaks (*Oncorhynchus gorbuscha*) til vassdrag i Nordvest-Russland. Pukkellaks har naturlig utbredelse i elvene rundt det nordlige Stillehavet. De første massive utsettingene ble gjort med bestander av pukkellaks fra den sørlige delen av utbredelsesområdet (Sakhalin), og alle forsøk på etablering mislyktes. Først da det på midten av 1980-tallet ble hentet yngel av pukkellaks fra Magadandistriktet lenger nord, fikk man etablering av selvreproduserende bestander av pukkellaks i elvene i Nordvest-Russland. Pukkellaksen har spredd seg videre til norske vassdrag, og siden 2007 har vi hatt selvreproduserende bestander i elver i Øst-Finnmark, og arten er nå også i ferd med å etablere seg i elver i Vest-Finnmark. Vitenskapskomiteen for mat og miljø har risikovurdert pukkellaks i norske kystfarvann og norske vassdrag og konkluderer med at den vil ha negative konsekvenser på biologisk mangfold, produktiviteten til lokale laksefisker og akvakultur.

Regjeringen la i august 2020 fram en interdepartemental tiltaksplan for bekjempelse av fremmede skadelige organismer for perioden 2020-2025. En av målsettingene med tiltaksplanen er at sektorsamarbeid skal medvirke til å begrense innførsel, spredningen og effekten av fremmede skadelige organismer.

I en kunnskapsgjennomgang Havforskningsinstituttet har utarbeidet om effektene av regnbueørret på stedeagne arter i Norge fra 2020 (Rapport fra Havforskningen 2020-21), gis følgende konklusjon:

Rømt regnbueørret kan konkurrere med stedeagne arter om næringstilbud i ferskvann, og dessuten grave opp og skade gytegrøper for laks og ørret. Regnbueørret kan også være kilde til overføring av patogener og parasitter som for eksempel Gyrodactylus salaris som er en trussel for Atlantisk laks. Dersom redusert fitness gjennom lang domestisering er årsak til manglende evne til etablering, vil import av nytt genmateriale fra andre avlslinjer evt. også fra villfisk, kunne medføre større risiko for etablering. Dersom naturlig forekommende sykdomsorganismer hos stedeagne laks og ørret er årsak, vil det være viktig å opprettholde bestander av de stedeagne artene. Er det slik at regnbueørret har høyere toleranse for fluktuasjoner og forandringer i miljøet, vil endret flomregime, temperatur eller andre naturlige eller menneskeskapte forhold kunne forandre konkurranseforholdene mellom lokale arter og regnbueørret, og dermed medføre endret risiko for etablering.

Miljødirektoratet sin vurdering

I vurderingen av om det skal gis tillatelse til innførsel av rogn fra anadrom regnbueørret fra Trout Lodge i USA, skal det legges særlig vekt på hvilke negative effekter en eventuell rømming av fisk fra dette materialet vil kunne ha på det biologiske mangfold i Norge.

Skulle man få en etablering av anadrom regnbueørret i norske vassdrag vil denne kunne påvirke de naturlig forekommende anadrome fiskeartene (laks, sjøørret og sjørøye) negativt.

Ettersom det foregår rømming av regnbueørret fra norske oppdrettsanlegg, blir spørsmålet om import av anadrom regnbueørret fra Trout Lodge i USA øker risikoen for negative effekter på biologisk mangfold.

Mye tyder på at regnbueørret som er i oppdrett i Norge i dag opprinnelig stammer fra McCloud River i California. Søker har ikke kunnet dokumentere eventuelle genetiske forskjeller eller likheter mellom regnbueørret som brukes til oppdrett i Norge i dag og den regnbueørreten som ønskes innført fra Trout Lodge.

Som påpekt i Rapport fra Havforskningen 2020-21, vil import av nytt genmateriale fra andre avlsinjer enn de som er i bruk i Norge i dag, kunne medføre økt risiko for at regnbueørret etablerer seg i naturen som følge av rømming, dersom redusert *fitness* gjennom lang domestisering er årsak til manglende evne til etablering.

Selv om det genetiske opphavet til regnbueørretrogn som ønskes innført ikke er helt klarlagt, mener Miljødirektoratet at det er svært lite sannsynlig at det omsøkte materialet har samme genetikk som den regnbueørreten som brukes i oppdrett i Norge i dag. Uansett hvilke bestander regnbueørreten i Norge og USA har opphav i, vil fisken som er i bruk i Norge, gjennom avl over tiår i Norge og Danmark, ha fått en annen genetikk enn den fisken som ble hentet fra USA, via Danmark, for over 100 år siden. Ettersom innførsel av nytt genmateriale vil kunne medføre økt risiko for at regnbueørret skal kunne etablere seg i Norge, er det Miljødirektoratets vurdering at omsøkte import innebærer en forhøyet risiko for etablering av selvreproduserende bestander av anadrom regnbueørret i norsk natur.

Kunnskapsgrunnlaget i denne saken, naturmangfoldloven § 8, viser at regnbueørret er en tilpasningsdyktig generalist som kan gjøre stor skade på naturlig forekommende dyreliv i vassdrag dersom den etablerer seg i naturen. Import av nytt genmateriale fra andre land vil kunne medføre økt risiko for etablering. Etter Miljødirektoratets vurdering har vi, som grunnlag for en avgjørelse i denne saken, tilstrekkelig kunnskap om negative effekter ved introduksjon og spredning av regnbueørret. Vi har også kunnskap om at introduksjon av nytt genmateriale kan medfører forhøyet risiko for etablering i naturen, jamfør eksemplene om introduksjon av regnbueørret til USAs østkyst og introduksjon av pukkellaks til Nordvest-Russland.

Laksefisk i norske vassdrag er utsatt for mange negative faktorer. Ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) når 76% av laksebestandene ikke målet i kvalitetsnormen for ville bestander av atlantisk laks om minst god kvalitet. I følge VRL sin klassifisering av norske laksebestander har mer enn 40 laksevassdrag regulær forekomst av regnbueørret. Innførsel av rogn av anadrom regnbueørret fra USA vil kunne øke den samlede belastningen på laksebestandene, jf. naturmangfoldloven § 10, dersom rømming skulle føre til etablering av bestander av regnbueørret i Norge.

Miljødirektoratet vil også peke på at alternativet til å bruke importert rogn er å bruke rogn som er produsert i Norge, jf. naturmangfoldloven § 12.

En etablering av regnbueørret med anadrom adferd vil være svært vanskelig og kostbart å utrydde. Anadrome bestander av regnbueørret vil kunne spre seg fra vassdrag til vassdrag og blir en ny og

permanent vektor for *G. salaris*. Lakseparasitten *G. salaris* er den faktoren som så langt har medført at flest laksebestander i norske vassdrag har blitt kritisk truet eller gått tapt. Miljødirektoratet har forståelse for at hensynet til søker kan tilsi at det gis tillatelse til innførsel av regnbueørret fra USA. I avveilingen mot andre samfunnsinteresser, må det imidlertid også ses hen til andre interesser (grunneiere, fritidsfiskere osv.) som kan bli skadelidende dersom selvreproduserende bestander av anadrom regnbueørret skulle etablere seg i norsk natur, jf. naturmangfoldloven § 14. Det er Miljødirektoratets vurdering at det er de store, og langt på vei irreversible, konsekvensene av at regnbueørret kan få større evne til etablere seg i norsk natur ved en slik import som må tillegges avgjørende vekt i denne saken.

Vedtak

Miljødirektoratet avslår søknaden fra Villa Smolt AS om tillatelse til innførsel av to millioner rogn av anadrom regnbueørret fra Trout Lodge i USA, jf. forskrift om fremmede organismer § 6.

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen tre uker etter at dette brevet ble mottatt, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Eventuell klage sendes til Miljødirektoratet.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Yngve Sigurd Svarte
Avdelingsdirektør

Raoul Bierach
Seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	Bergen
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Postboks 2520	6404	Molde